

AMERICKÍ
BOHOVIA

NEIL GAIMAN

CAFE

AMERICKÍ
BOHOVIA

AMERICKÍ BOHOVIA

NEIL GAIMAN

Z ANGLIČTINY PRELOŽIL
PATRICK FRANK

slovart

Copyright © 2011 by Neil Gaiman *American Gods* © 2001 by Neil Gaiman
Excerpt from *The Witch of Coos* from *Two Witches* from *The Poetry of Robert Frost*, edited
by Edward Connery Lathem © 1951 by Robert Frost, copyright 1923, 1969 by Henry
Holt and Co. Reprinted by permission of Henry Holt and Company, LLC. *Tango Till
They're Sore* by Tom Waits. Copyright © 1985 by JALMA Music. Used by Permission.
All rights reserved. *Old Friends* music and lyrics by Stephen Sondheim. Copyright © 1981
Rilting Music, Inc. All rights reserved. Used by permission. Warner Bros. Publication
U. S. Inc., Miami, FL 33014. *In the Dark with You* by Greg Brown. Copyright © 1985
by Hacklebarney Music/ASCAP. Used by permission. All rights reserved. The lines from
in just... Copyright 1923, 1951 © 1991 by the Trustees for the E. E. Cummings Trust.
Copyright © 1976 by George James Firmage, from *Complete Poems 1904 – 1962* by
E. E. Cummings, edited by George J. Firmage. Used by permission of Liveright Publishing
Corporation. *Don't Let Me Be Misunderstood* by Bennie Benjamin, Sol Marcus and Gloria
Caldwell. © 1964 Bennie Benjamin Music Inc. © renewed, assigned to WB Music Corp.,
Bennie Benjamin Music, Inc. And Chris-N-Jen Music. All rights o/b/o Bennie Benjamin
Music Inc. administered by Chappell & Co. All rights reserved. Used by permission.
Warner Bros. Publication U. S. Inc., Miami, FL 33014. Excerpt from *The Second Coming*
reprinted with the permission of Scribner, a Division of Simon & Schuster, Inc., from
The Poems of W. B. Yeats: A New Edition, edited by Richard J. Finneran. Copyright © 1924
by Macmillan Publishing Company, copyright renewed © 1952 by Bertha Georgie Yeats

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, s. r. o., Bratislava 2013, 2017
Translation © Patrick Frank 2013, 2017

ISBN 978-80-556-3188-2

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná ani šírená
v akejkoľvek forme alebo akýmikoľvek prostriedkami, či už elektronickými, alebo
mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného
alebo budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného
súhlasu vydavateľa.

PRIATEĽOM, KTORÍ TU UŽ S NAMI NIE SÚ:

Kathy Ackerovej,

Rogerovi Zelaznému

a všetkým, čo sú v abecede medzi nimi.

Upozornenie pre čitateľov a varovanie cestovateľom

Máte v rukách krásnu literatúru, nie turistického sprievodcu. Hoci zemepisné reálie Spojených štátov v tejto knihe nie sú celkom vymyslené – mnoho miest z príbehu sa dá navštíviť –, neraz som s nimi však narábal dosť voľne. Nie až tak, ako by ste si možno mysleli, no predsa len voľne.

Nežiadal som o povolenie použiť v príbehu mená skutočných miest a ani som ho nedostal. Ak tu majitelia Skalného mesta, Domu na skale či poľovníci, ktorým patrí motel v strede Ameriky, nájdu svoj majetok, nezaskočí ich to o nič menej ako všetkých ostatných.

Polohu viacerých miest z príbehu som úmyselne zatajil. Napríklad mesto Lakeside a farma s jaseňom hodinu cesty na juh od Blacksburgu nie sú celkom tam, kde by ste čakali. Ak chcete, môžete po nich pátrať. Možno ich aj nájdete.

No a, prirodzene, všetkých ľudí – živých, mŕtvych či akýchkoľvek medzi tým – v tomto príbehu som si vymyslel alebo som ich použil vo fiktívnom kontexte. Skutoční sú iba bohovia.

Vždy mi nedala pokoj jedna otázka: Čo sa stane s démonickými bytosťami, keď pristaňovalci opustia svoju starú vlasť. Íri v Amerike si pamätajú svoje víly, Nóri škriatkov, Gréci živé mŕtvoly, no iba v súvislosti v udalosťami, ktoré sa odohrali v ich pôvodnej domovine. Keď som sa raz pýtal, prečo týchto démonov nevidiať v Amerike, respondenti sa iba zmätene smiali a vraveli: „Báli sa prejsť cez oceán. Je to pre nich príďaleko.“ Zdôraznili aj to, že ani Kristus a jeho apoštolí do Ameriky nikdy neprišli.

Richard Dorson: „Teória amerického folklóru,
Americký folklór pohľadom historika
(University of Chicago Press, 1971)

PRVÁ ČASŤ

---

tiene

PRVÁ KAPITOLA

Hranice našej krajiny, pane? Nuž, pane, na severe hraničíme s polárnou žiarou, na východe s vychádzajúcim slnkom, na juhu s radom rovnodenností a na západe so súdnym dňom.

„AMERIČAN,“ KNIHA ŠPÁSOV JOEA MILLERA

Tieň si odsedel tri roky v base. Bol urastený a vyzeral dosť nebezpečne na to, aby jeho najväčším problémom vo väzení bolo iba zabíjanie času. Preto sa snažil udržať vo forme, učil sa triky s mincami a veľa premýšľal o tom, ako miluje svoju ženu.

Najlepší – z jeho pohľadu asi aj jediný dobrý – na pobyte vo väzení bol pocit úľavy. Pocit, že klesol tak hlboko, ako sa len dá; že sa dostal na dno. Nemusel sa báť, že ho systém dostihne, lebo ho už dostihol. Neprebúdzať sa na väzenskom lôžku s desom; nebál sa, čo môže priniesť zajtrajšok, lebo to už priniesol včerajšok.

Dospel k záveru, že je celkom jedno, či človek naozaj spáchal to, za čo ho napokon odsúdili. Teraz už z vlastnej skúsenosti vedel, že každý väzeň má z niečoho pocit krivdy. Vždy sa nájde niečo, čo súd nepochopil, niečo, čo vám systém pripísal, ale vy ste to neurobili – alebo aspoň nie tak, ako si myslí. Dôležité však bolo, že vás dostal.

Všimol si to už v prvých dňoch, keď mu všetko od slangu po jedlo pripadalo celkom nové. Napriek zúfalstvu a totálnemu desu zo straty slobody sa mu výrazne ulavilo.

Snažil sa prveľa nehovoriť. Asi v polovici druhého roka sa o tejto svojej teórii zmienil pred Loukiem Lou Harrom, s ktorým sa delil o celu.

Loukie, privandrovalec z Minnesoty so zjazvenou tvárou, sa iba usmial. „Presne,“ povedal mu na to. „Máš stopercentnú pravdu. A keď ťa odsúdia na smrť, je to ešte lepšie. Vtedy si začneš spomínať na vtipy o chlapoch, čo si na šibenici skopli z nôh topánky, lebo im priatelia celý život hovorili, že nezomrú bosí.“

„To je akože vtip?“ spýtal sa ho Tieň.

„To si píš! Šibeničný humor. Najlepší na svete – bum, to najhoršie, čo sa ti mohlo stať, sa už stalo. Máš pár dní, aby si to strávil, a potom sa už vieš drevenou károu na svoj posledný tanec.“

„Kedy tu naposledy niekoho obesili?“ vyzvedal Tieň.

„Ako to mám vedieť?“ Lou Harr si plavé vlasy s oranžovým nádychom holil tak, že mu stále bolo vidieť lebku. „Ale niečo ti poviem. Keď prestali vešať, táto krajina sa vydala na cestu do pekla. Nijaké šibeničné špinavosti, žiadne predsmrtné dohody.“

Tieň iba mykol plecom. Na treste smrti nevidel nič romantické.

Hovoril si, že ak človek nedostane trest smrti, väzenie je potom iba dočasný odklad života, a to hneď z dvoch dôvodov. Po prvé, život sa vkráda aj do väzníc. Vždy existujú miesta, kde môžete klesnúť ešte hlbšie, aj keď vás už zo spoločnosti odstránili: život ide ďalej, aj keď je to život v klietke a pod drobnohlľadom. No a po druhé, ak jednoducho vyčkáte, jedného dňa vás chtiac-nechtiac pustia.

Spočiatku bol ten deň priveľmi vzdialený, aby sa naň mohol sústrediť. Potom sa zmenil na vzdialenú iskierku nádeje a on sa naučil hovoriť si: „Aj toto raz prejde,“ keď sa vo väzení diali nechutnosti, ktoré z času na čas nevynechajú žiadnu väznicu. Istého dňa sa čarovná brána otvorí a ty ňou prejdeš na slobodu. Začal si teda odrať dni v kalendári *Spevavé vtáctvo Severnej Ameriky* – jedinom, ktorý sa dal kúpiť vo väzenskom obchode. Slnko zapadalo a on ho nevidel, slnko vychádzalo a ani to nevidel. Cvičil si triky s mincami, ktoré naštuoval z knihy, čo vyhrabal z pustatiny väzenskej knižnice. Udržiaval si telesnú kondíciu a v duchu si robil zoznamy toho, čo urobí, keď ho konečne pustia.

Časom sa rozmery čoraz väčšmi skracovali. Po dvoch rokoch mu už ostali iba tri veci.

Po prvé, dá si riadny kúpeľ. Poctivý, ozajstný kúpeľ vo vani s penou. Možno si pritom prečíta noviny, možno nie. Niekedy sa prikláňal k jednej, inokedy k druhej možnosti.

Po druhé, osuší sa a natiahne si župan a možno aj papuče. Predstava papuč sa mu celkom páčila. Keby fajčil, zapálil by si fajku, lenže on nefajčí. Zoberie na ruky svoju ženu („Havinko!“ zapiští Laura s predstieranou hrôzou a s ozajstným potešením, „Čo to so mnou robíš?“), odnesie ju do spálne a zavrie dvere. Keď na nich príde hlad, objedajú si pizzu.

Po tretie, keď o niekoľko dní neskôr vyjdú s Laurou zo spálne, bude sa držať pri zemi a už nikdy sa nezamieša do nijakých problémov.

„A potom budeš šťastný?“ spýtal sa ho Loukie Lou Harr. V ten deň mali prácu v dielni. Montovali krmidlá pre vtáky, čo bolo o chlp zaujímavejšie ako lisovať poznávacie značky.

„O nikom nehovor, že je šťastný,“ odvetil Tieň, „kým nezomrie.“

„Herodotos,“ skonštatoval Lou Harr. „No teda! Učíš sa.“

„Čo je ten Herodotos zač?“ spýtal sa Islandan, ktorý krmidlá skladal a posúval Tieňovi, aby na nich pozatáhal skrutky.

„Jeden mŕtvy Grék,“ prezradil mu Tieň.

„Moja posledná frajerka bola Grékyňa,“ mudroval Islandan. „Neverili by ste, aké hnusy do seba pchala jej rodina. Ryžu balenú v listoch a tak...“

Islandan mal výšku aj postavu automatu na nápoje, modré oči a také plavé vlasy, že vyzerali takmer biele. Šialene zmlátil akéhosi chlapa, ktorý urobil tú chybu, že omakal jeho frajerku v bare, kde robil vyhadzovača. Priatelia dobitého zavolali políciu, ktorá Islandana zatkla a preverila. Ukázalo sa, že pred osemnástimi mesiacmi ušiel z programu verejnoprospešných prác, kam ho zaradili v rámci podmieneného prepustenia z výkonu trestu.

„Čo som mal robiť?“ pýtal sa podráždene, keď ten smutný príbeh rozprával Tieňovi. „Vravel som mu, že je to moja frajerka. To som ho mal nechať, nech ma len tak verejne zneuctuje? To ako vážne? Veď jej siahal, kam len ja smiem!“

Tieň povedal niečo nezáväznú ako „No teda,“ a ďalej to nerozvádzał. Jedna vec, ktorú sa naučil veľmi skoro, bola: V base si odtrp len to svoje. Nesnaž sa trpieť aj za ostatných.

Drž sa pri zemi. Odsed' si len to svoje.

Pred pár mesiacmi mu Lou Harr požičal staré brožované vydanie Herodotovych *Dejín*. „Nie sú nudné. Sú super,“ vravel, keď Tieň namietal, že knihy nečíta. „Prečítaj si ich a sám uznáš, že sú super.“

Hoci tieň strúhal grimasy, pustil sa však do čítania a napriek všetkému ho to celkom chytilo.

„Gréci,“ pokračoval Islandan znechutene. „Ešte ani to, čo sa o nich hovorí, nie je pravda. Keď som jej ho skúsil strčiť do zadku, skoro mi vyškríabala oči.“

Jedného dňa Lou Harra bez varovania preložili. Tieňovi po ňom ostala Herodotova kniha s niekoľkými mincami vloženými medzi stránky: dvoma

štvrtdollármi, jedno- a päťcentovkou. Mince boli vo väzení zakázané; mohli by ste si ich nabrúsiť o kameň a niekoho podrezať. Tieň nepotreboval zbraň, potreboval iba niečo, čo mu zamestná ruky.

Nebol poverčivý. Neveril v nič, čo nevidel na vlastné oči. Aj napriek tomu však cítil, že v posledných týždňoch nad väznicou visí nešťastie. Cítil to rovnako jasne ako pred tou lúpežou. Zvieralo mu žalúdok. Snažil sa to vysvetliť obavami z návratu do normálneho sveta, no nebol si istý. Správal sa paranoidnejšie ako zvyčajne, a „zvyčajne“ vo väzení znamená veľmi paranoidne: Ak si nedávate pozor, neprežijete. Tieň bol tichší, tienistejší ako kedykoľvek predtým. Pristihol sa, že pozorne sleduje reč tela bacharov aj spoluväzňov a hľadá náznaky, čo zlé sa má stať. Že to bude zlé, o tom ani na chvíľu nezapochoyboval.

Mesiac pred plánovaným prepustením sa ocitol v mrazivej kancelárii oproti nízkemu chlapovi s tmavočerveným materským znamienkom na čele. Sedel pred jeho stolom, chlap mal pred sebou otvorený Tieňov spis a v ruke držal guľôčkové pero. Druhý koniec malo škaredo ohryzený.

„Je vám zima, Tieň?“

„Áno,“ odvetil. „Trocha.“

Chlap pokrčil plecami. „Taký je systém,“ vyhlásil. „Kotly sa zapínajú prvého decembra a vypínajú prvého marca. Ja som si to nevymyslel.“ Len čo mal zdvorilostnú debatu za sebou, prebehol prstom po papieri, ktorý mal znútra pricviknutý na obal spisu. „Máte tridsaťdva rokov?“

„Áno, pane.“

„Vyzeráte mladšie.“

„Vyhýbam sa drogám.“

„Tu sa píše, že ste vzorný väzeň.“

„Poučil som sa, pane.“

„Naozaj? Naozaj ste si z toho odniesli ponaučenie?“ Uprene sa naňho pozrel a materské znamienko sa posunulo o čosi nižšie. Tieňovi napadlo, že by mu mohol povedať niektorú zo svojich teórií o väzení, nepovedal však vôbec nič. Iba mlčky prikývol a sústredil sa na to, aby vyzeral dosť kajúčne.

„Píše sa tu, že máte manželku.“

„Volá sa Laura.“

„Ako to s ňou vyzerá?“

„Celkom dobre. Zlostila sa, keď ma zatkli, ale chodí za mnou vždy, keď môže. Je to dosť ďaleko. Píšeme si, a keď sa dá, volám jej.“

„Čím sa živí?“

„Pracuje v cestovnej kancelárii. Posiela ľudí po celom svete.“

„Ako ste sa zoznámili?“

Tieň nechápal, prečo sa na to ten chlap pýta. Napadlo mu odseknúť, že mu do toho nič nie je, nahlas však povedal: „Bola to najlepšia kamarátka manželky môjho najlepšieho kamoša. Zoznámili nás. Sadli sme si.“

„Čaká vás tam aj nejaké zamestnanie?“

„Áno, pane. Kamoš Robbie – ten, o ktorom som práve hovoril – vlastní posilňovňu Muscle Farm, v ktorej som robil trénera. Vezme ma späť na moje staré miesto.“

Chlap podvihol obočie. „Naozaj?“

„Vraví, že budem veľké lákadlo. Pritiahnem starých hostí a k nim tvrdých, čo chcú byť ešte tvrdší.“

Chlapa to zjavne uspokojilo. Chvíľu hrýzol koniec pera a potom prešiel na ďalší papier.

„Ako vnímate svoj zločin?“

Tieň pokrčil plecami. „Bolo to hlúpe,“ odvetil úprimne.

Chlap s materinským znamienkom si vzdychol. V zozname odľahkol niekoľko položiek a začal sa prehŕňať ostatnými papiermi v Tieňovom spi-se. „Ako budete cestovať domov? Autobusom?“

„Poletím. Je dobré mať ženu v cestovke.“

Chlap sa zamračil. Cez znamienko mu prechádzala vráska. „Poslala vám letenku?“

„Ani nemusela. Poslala mi len číslo potvrdenia. Je to elektronická letenka. Stačí, aby som sa o mesiac dostavil na letisko, legitimoval sa – a už som na ceste.“

Muž prikývol, naškriabal akúsi poslednú poznámku, zavrel spis a odložil pero. Jeho ruky na sivom stole vyzerali ako dve ružové zvieratá. Spojil si prsty a uprel na Tieňa pohľad vodnatých orieškových očí.

„Máte šťastie,“ oznámil mu. „Máte niekoho, ku komu sa môžete vrátiť, a čaká vás aj práca. Dostali ste druhú šancu. Nepremárnite ju.“

Keď Tieň odchádzal, nepostavil sa, aby mu podal ruku. Tieň to od neho ani nečakal.

Posledný týždeň bol najhorší. Svojím spôsobom bol horší ako celé tie tri roky. Tieň premýšľal, či to nespôsobuje počasie: dusno, zima a nehybný vzduch. Mal pocit, akoby sa blížila búrka, tá však nie a nie prísť. Zmáhala ho

nervozita, tréma a akýsi hlboko zakorenený pocit, že niečo nie je v poriadku. Väzenský dvor šibali poryvy vetra. Zdalo sa mu, že vo vzduchu cíti sneh.

Zavolať žene na účet volaného. Vedel, že telefonické spoločnosti si za každý hovor z väzenia účtujú tri doláre navyše, a zrejme preto sú operátori k väzňom takí úslužní – tušia, že práve takíto sa skladujú na ich platy.

„Niečo tu nesedí,“ povedal jej. Nebolo to prvé, čo jej povedal. Prvé bolo: „Lúbim ťa“, lebo to je dobré povedať, keď to myslíte vážne. On to tak myslel.

„Ahoj,“ odvetila. „Aj ja teba. Čo tam u vás nesedí?“

„Neviem,“ pripustil. „Možno počasie. Akoby sa zberalo na búrku. Keby už konečne prišla, možno by zase bolo dobre.“

„U nás je pekne,“ povedala. „Ešte neopadli ani posledné listy. Ak nepríde búrka, uvidíš ich padať, keď sa vrátiš domov.“

„Päť dní,“ zamrmlal.

„Ešte stodvadsať hodín a budeš doma.“

„Inak je tam všetko, ako má byť? Nič zlé?“

„Všetko v pohode. Večer idem za Robbiem. Plánujeme ti prekvapenie – veľkú oslavu na privítanie.“

„Oslavu?“

„Presne tak. Ale má to byť prekvapenie, takže o tom nevieš, jasné?“

„Ani by mi to nenapadlo.“

„To je ono,“ pochválila ho. Tieň si uvedomil, že sa usmieva. Tri roky sedel v base, no jej hlas mu stále dokázal na tvári vyčariť úsmev.

„Lúbim ťa, zlatko.“

„Aj ja teba, havinko.“

Keď sa vzali, Laura mu prezradila, že túži po šteňati, no domáci im oznámil, že podľa nájomnej zmluvy nesmú mať nijaké zviera. „No a čo?“ povedal jej vtedy Tieň. „Budem tvojím šteňaťom. Čo chceš, aby som robil? Žul ti papuče? Cikal na linoleum v kuchyni? Olizoval ti nos? Oňuchával rozkrok? Stavím sa, že neexistuje nič, čo šteňa robí a ja nemôžem!“ S týmito slovami ju zdvihol ako pierko a celú uchichotanú a upišťanú odniesol do posteľe.

V jedálni sa k nemu prišuchtal Sam Fetisher. Usmial sa naňho, až mu bolo vidieť starecké zuby, sadol si k jeho stolu a bez chuti sa pustil do makarónov so syrom.

„Musíme sa porozprávať,“ vyhlásil.

Sam Fetisher bol azda najčernejší človek, akého Tieň kedy videl. Mohol mať šesťdesiat alebo hoci aj osemdesiat. Tieň už v živote zažil tridsaťročných fetákov, ktorí vyzerali starší ako Sam.

„Hm?“ spýtal sa ho.

„Schyluje sa k búrke,“ oznámil mu Fetisher.

„Aj ja mám ten pocit,“ prikývol Tieň. „Čoskoro možno aj nasneží.“

„Nie k takej búrke. Bude oveľa, oveľa väčšia. Hovorím ti, chlapče, keď sa začne, bude ti lepšie tu vnútri ako vonku na ulici.“

„Svoje som si odsedel,“ povedal mu Tieň. „V piatok ma pustia.“

Sam Fetisher sa naňho uprene zahľadel. „Odkiaľ si?“ spýtal sa.

„Z Eagle Pointu v Indiane.“

„Neser ma,“ zavrčal Sam. „Myslím rodom. Odkiaľ sú tvoji rodičia?“

„Z Chicaga,“ odvetil Tieň. Jeho matka žila v Chicagu už ako malé dieťa a pred dávnymi vekmi tam aj zomrela.

„Ako som vravel, veľká, veľká búrka. Drž sa pri zemi, tienistý chlapče. Je to ako... Ako sa hovorí tým oným, čo sa na nich posúvajú kontinenty? Tie platne.“

„Tektonické?“ tipol si Tieň.

„To je ono. Tektonické platne. Je to, ako keď sa rozbehnú a Severná Amerika to napáli do Južnej – nechcel by si byť medzi nimi, chápeš?“

„Ani trocha.“

Sam prižmúril jedno hnedé oko. „Ale potom nehovor, že som ťa nevaroval,“ vyhlásil a strčil si do úst lyžicu plnú roztrasenej oranžovej želatíny.

Tieň strávil noc v polospánku. Občas driemal a občas počúval, ako na dolnej pričnej chrápe jeho nový spoluväzeň. O niekoľko ciel ďalej ktosi kňučal, zavýjal a vzlykal ako zviera. Z času na čas ho niektorý z ich chodby okríkol, nech už, doboha, stíchne. Tieň sa to snažil nevnímať. Sústredil sa iba na to, ako okolo neho plynú osamelé minúty, prázdne a pomalé.

Ešte dva dni. Štyridsaťosem hodín. Začali sa ovsenou kašou, väzenskou kávou a bacharom menom Wilson, ktorý mu zbytočne tvrdo poklepal po pleci a povedal: „Tieň? Poďme!“

Bleskovo si nazrel do svedomia. Mal ho čisté, čo však vo väzení nemusí znamenať, že nie je v poriadnej kaši. Spoločne vykročili po chodbe. Ich kroky sa ozývali od betónu a kovu.

Hlboko v krku cítil strach horký ako stará káva. Nech sa malo stať čo-koľvek zlé, práve sa to začalo.